
Referanser: MKR/AU 24/19 og MKR/AU 06/20

Arkivsak: 20/00318-2

Saksdokumenter:
Globale diakonale og misjonale merkedager 2020

Temagudstjenester og merkedager i menighetene - økumeniske og internasjonale markeringer

Sammendrag

Mellomkirkelig råd (MKR) og Kirkerådet (KR) har lang tradisjon med å utarbeide ressurser til bruk i menighetene for å løfte fram enkelte tema eller markere spesielle dager og begivenheter i løpet av året.

MKR/AU ba i sitt møte 14.10.2019 om å få en sak om temagudstjenester og merkedager på MKRs møte i mars 2020. MKR/AU drøftet saken igjen på sitt møte 29.01.2020, og innspill herfra er innarbeidet i sakspapiret.

Det legges ikke opp til noen politisk beslutning i MKR eller KR om felles nasjonale merkedager, da det må være opp til de enkelte menigheter hva de ønsker å markere. Det MKR kan ta stilling til, er hvilke dager/perioder vi *oppfordrer* menighetene å markere, og hvilke MKR/KR bør prioritere med hensyn til materiellutvikling og kommunikasjon.

Hensikten med behandlingen på MKRs møte er å gi rådet anledning til å komme med innspill til MKR/KRs arbeid med å forbedre ressursutvikling og kommunikasjon med menighetene.

Det overordnede mål er å styrke formidlingen av impulser og oppfordringer om fellesskap og forbønn fra den verdensvide kirke til menighetene.

Sakspapiret redegjør kort for historikken knyttet til merkedager og dagens praksis. Deretter gjennomgås ulike typer merkedager, og en ser på hvilke som er aktuelle for menighetene. Mot slutten stilles en del spørsmål som MKR bes om å drøfte.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd har følgende innspill til det videre arbeid med temagudstjenester og merkedager i menighetene:

.....

Saksorientering

1. Bakgrunn

I over 40 år har Mellomkirkelig råd v/Kirkens-U-landsinformasjon, som senere fikk navnet Den norske kirkes nord/sør-informasjon, laget ressursmaterieell til menighetenes temagudstjenester og merkedager. Hensikten har vært å dele impulser fra den verdensvide kirke og stimulere til økt internasjonalt engasjement. Dette har utvilsomt vært med på å forme Den norske kirke.

I 1977 inngikk Kirkerådet en rammeavtale med Norad om informasjonsstøtte, og fram til den ble avviklet ved utgangen av 2016 (den var da om lag på 2 millioner), ble mesteparten av dette ressursmaterialet til menighetene finansiert av Norad-støtten. Kirkerådet videreførte én full stilling (mot 1,6 før), men reduserte driftsmidlene betydelig. Støtten som tidligere ble gitt til lokale markeringer i menighetene, ble avviklet.

Evaluering av bruken av materiellet i menighetene har i alle år vært mangelfull. Det er gjennomført en rekke undersøkelser, men uten at det har kommet så mye ut av det. Vi vet alt for lite om dette materiellet blir brukt, og hvilken merkedager menighetene markerer. Dette har sammenheng med at det ikke har vært spørsmål om dette i statistikken som menighetene har levert til departementet – nå Kirkerådet. Det arbeides med å få flere spørsmål om diakoni og økumenikk inn i spørreskjemaene. Registrering av nedlasting og bruk av digitalt materieell gir nye muligheter for evaluering.

2. Dagens praksis

Bortfall av Norad-støtten førte til en kritisk gjennomgang av informasjonsarbeidet og tvang heldigvis fram et nærmere samarbeid med Avdeling for kirkefag og Kommunikasjonsavdelingen. De senere årene er det satset mindre på nytt trykt ressursmaterieell og heller mer på gjenbruk av godt materieell og deling av andres materieell. Digital kommunikasjon og utvidet økumenisk samarbeid gir også nye muligheter. Vi samarbeider om og deler også ut mer materieell fra Norges Kristne Råd (Global uke), Kirkens Nødhjelp (Fasteaksjonen), materieell fra misjonsorganisasjonene og andre. De senere årene har vi prioritert nytt materieell om barns rettigheter, klima og flyktninger. «Bærekraftsboka» er et bra eksempel på godt økumenisk samarbeid, både nasjonalt og internasjonalt. Den har blitt en stor suksess.

Digitale ressurser og kommunikasjon

I dag ligger noe ressursmaterieell på kirken.no, noe annet på Kirkebakken. Noe ligger begge steder. Noe ligger i Ressursbanken knyttet til trosopplæring (tilgang via kirken.no), annet knyttet til ulike tema under MKR, SMM eller Grønn kirke. Det har ikke vært lett for brukerne å finne fram til oversikt over merkedager eller til materiellet.

Vi er nå i gang med en opprydding og en samling av alt materieell i en ny ressursbank. Vi vil også forbedre kommunikasjonen med menighetene, slik at årshjulet med datoer og informasjon om materieell gjøres kjent i så god tid at menighetene kan få dette inn i sine årsplaner. Arbeidet med digitale ressursbanker har gått noe tregere enn hva vi ønsket på grunn av tekniske forhold og for lite stabsressurser, men dette skal det nå satses mer på i 2020. «Kirken på nett» er ett av Kirkerådets hovedsatsingsområder.

Fleksibilitet og lokal tilpasning

«Årshjulet for globale, diakonale og misjonale merkedager» inneholder dager og tema som menighetene *oppfordres* til å markere. Noen ganger er det viktig at markeringen skjer samtidig (eks. Åpenbaringstiden (misjon), KNs fasteaksjon eller 8. mars) - men oftest er det viktigste at menigheten engasjerer seg i den tematikken årshjulet løfter fram, og ikke når på året det skjer.

Tidligere ble det ofte utarbeidet forslag til liturgier med ferdig formulerte ledd, med en forventning om at menighetene skulle feire egne temagudstjenester. Dette har vi gått bort fra av flere grunner. Skjerperte godkjenningsrutiner for liturgisk materiell gjorde at dette ble tungvint, men viktigere var det at det viste seg lite hensiktsmessig fordi det gav lite rom for menighetenes valgfrihet og lokale tilpasninger.

Nå lages i stedet liturgisk byggeklosser og ressursmateriell, som menigheten selv kan anvende på en fleksibel måte. Oversatt materiell fra økumeniske organisasjoner og søsterkirker tilbys på samme måte til menighetene.

Menighetene står fritt til å bruke dette i den ordinære høymessen, i temagudstjenester eller andre arrangement i menigheten. En sjelden gang oppfordres menighetene til å be en ferdig formulert fellesbønn, for eksempel under nasjonale begivenheter eller i krisesituasjoner.

Ny diakoniplan - diakonale perspektiver i hovedgudstjenesten

I etterkant av at Kirkemøtet i år vedtar en revidert Plan for diakoni, arbeider en arbeidsgruppe under Nemnd for gudstjeneste og kultur med å lage ressursmateriell til diakonale perspektiver i hovedgudstjenesten. Disse ressursene vil kunne inneholde lenker til merkedager og tema, slik at menighetene her kan hente ytterligere ressurser og tilpasse dem til sin egen gudstjeneste. Dette kan bidra til å løfte fram diakonale, økumeniske og internasjonale perspektiver i den ordinære gudstjenesten.

3. Merkedager

Opp igjennom årene har det variert hvilke merkedager (perioder) en har markert. Det kan være nyttig å skille mellom:

Hvem markerer:

- Markeringer spesielt for Den norske kirke
- Økumeniske markeringer i Norge
- Internasjonale markeringer (ofte henvendelser fra økumeniske organisasjoner)

Hvor ofte:

- Kirkeåret
- Faste dager i kalenderåret (kan være både kirkelige og sekulære)
- Merkedager for et gitt år (jubileer, begivenheter, generalforsamlinger m.m.)
- Akutte hendelser/kriser (nasjonalt og internasjonalt)

Årshjulet for Globale, diakonale og misjonale merkedager i 2020

Dette årshjulet inneholder en blanding av ulike merkedager.:

Åpenbaringstiden: Den norske kirkes offisielle misjonstid. Resurser til å løfte frem misjonale perspektiv i gudstjenesten finnes på kirken.no. Fokus på misjon og menighetens misjonsavtale er også naturlig å knytte til Kristi himmelfart og pinse. kirken.no/smm

Bønneuka for kristen enhet markeres 18.-25. januar i 2020. <http://norkr.no/bonn/>

Samefolkets dag: 6. februar. kirken.no/samisk

Kirkens Nødhjelps fasteaksjon: Arrangeres 29.-31. mars 2020. fasteaksjonen.no

Skaperverkets dag: Dato er valgfri. Skaperverkets dag kan knyttes til FN's miljødag 5. juni, høsttakkefest eller diakoniens dag. gronnkirke.no

Kirkeuka for fred i Palestina og Israel: Global markering på initiativ fra Kirkenes verdensråd. Markeret 20.-27. september i 2020. kirkeukaforfred.no

Retttferdskonferansen: Økumenisk konferanse med fokus på blant annet moderne slaveri og kirkenes bidrag inn mot bærekraftsmålene. Arrangeres 13. oktober.
rettferdskonferansen.no

Søndag for de forfulgte: Markerer den andre søndagen i november, eller når det passer. stefanus.no

Global uke mot moderne slaveri: Markerer i uke 46 (9.-15. november 2020), eller når det passer. Nasjonal tverrkirkelig markering på initiativ fra Norges Kristne Råd.
globaluke.no

De fleste av disse markeres økumenisk og materiellet utarbeides i samarbeid med Norges Kristne Råd, Kirkens Nødhjelp, SMM-organisasjoner og andre.

Mulige merkedager

Årshjulet ovenfor inneholder økumeniske og internasjonale merkedager, og dekker ikke alle tema- eller merkedager som enten allerede blir markert, eller kan være aktuelle å markere i menigheten.

En kan merke seg at **Freds- og menneskerettighetssøndagen** ikke er med i år. Erfaringen viser at den markeres i liten grad, og at vi heller satser på Global uke og **Nobels fredspris**.

TV-aksjonen har vært markert noen år, dersom tematikken er aktuell. I år, hvor WWF har aksjonen med tema plast i havet, kan det være aktuelt å knytte dette til Skaperverkets dag.

«**Torsdager i svart**» gjentas hver uke, og er ikke med i årshjulet. Vi vurderer å gjøre mer ut av KVs kampanje «**16-days of Activism against Gender-Based-Violence**» i november/desember. Dette kan sees i sammenheng med markering av kvinnedagen 8. mars.

Den økumeniske kampanjen «**Season of Creation**» i september vurderes knyttet sammen med Skaperverkets dag og høsttakkefest.

I MKR/AU 29. januar kom det opp forslag om å inkludere «**Regnbuemesse**» knyttet til Pride og «**Messe for verdige**».

Det må vurderes om Stefanusdagen bør gjenoppdages som gjestfrihetens dag, og ses i sammenheng med Søndag for forfulgte.

Forbønn

Norges Kristne Råd har ansvar for den årlige **Bønneuka for kristen enhet** i januar og **Kvinnenes internasjonale bønnedag** første fredag i mars. Disse har i liten grad blitt fulgte opp i Den norske kirke. Vi må vurdere om disse bør prioriteres høyere-

Det er også ønskelig å synliggjøre **KVs bønnesirkel** på Den norske kirkes digitale flater. Iblant deles oppfordring til forbønn fra søsterkirker og økumeniske organisasjoner, noen ganger av kommunikasjonsavdelingen på kirken.no og Facebook, andre ganger deles oppfordringen av MKRs leder og generalsekretær, andre ansatte og rådsmedlemmer på Facebook og Twitter. Det jobbes med å få bedre rutiner på dette. Mellomkirkelig råd får iblant kritikk for ikke å bry oss om de forfulgte kristne, og bedre synliggjøring av forbønn kan bøte på dette.

FN-dager

KR/AU ba om en liste over FN-dager som kan være aktuelle å markere i menighetene. De mest relevante FN-dagene er - ut fra det økumeniske arbeidet med klima, fred og rettferdighet:

27. januar	Internasjonal minnedag for ofrene for Holocaust *
6. februar	Samenes nasjonaldag *
20. februar	Verdens dag for sosial rettferdighet
1. mars	Internasjonal dag mot all diskriminering

8. mars	Internasjonal kvinnedag *
21. mars	Internasjonal dag mot rasediskriminering
22. mars	Verdens vanndag
24. mars	Internasjonal dag for rett til sannhet om grove menneskerettighetsbrudd og for verdighet for ofre
5. juni	Verdens miljødag
20. juni	Verdens dag for flyktninger *
30. juli	Verdensdagen mot menneskehandel
9. august	Internasjonal dag for urfolk
21. sept.	Internasjonal fredsdag
26. sept.	Internasjonal dag for total avskaffelse av atomvåpen
24. okt.	FN-dagen *
20. nov.	FNs internasjonale barnedag
25. nov	Internasjonal dag for avskaffelse av vold mot kvinner
1. des.	Verdens aidsdag *
2. des.	Internasjonal dag for avskaffelse av slaveri
10. des.	Menneskerettighetsdagen *

De som er markert med stjerne, er dager som Den norske kirke (KR/MKR) eller Norges Kristne Råd har markert tidligere eller fortsatt markerer.

En fullstendig liste finnes på FN-sambandets hjemmeside, [FN-dager](#)

4. Til drøfting

MKR inviteres til å komme med innspill og nye problemstillinger som kan bidra til å forbedre KR/MKRs arbeid overfor menighetene når det gjelder informasjon og ressurser til tema- gudstjenester og merkedager.

Aktuelle problemstillinger:

- Hvordan ivaretar MKR sin rolle som videreføring av impulser fra den verdensvide kirke til lokale menigheter?
- Hvordan bør et hensiktsmessig årshjul/elektronisk kalender utformes? Lokal tilpasning?
- Kan vi ha årstema og f.eks. lage en femårsplan med ulike årstema?
- Hvilke merkedager bør videreføres, og hvilke kan kuttes ut? Hva mangler?
- Hvordan er forholdet mellom Den norske kirkes egne merkedager og økumeniske dager og perioder?
- Hva trenger menighetene fra MKR/KR? Fleksibilitet, lokal utforming
- Hvordan formidles ressursmaterieell best til menighetene, slik at det blir kjent og brukt?
- Kirkerådets digitale flater (kirken.no, Kirkebakken) som ressursbanker

Noen konkrete saker:

- Bønneuka for kristen enhet, Kvinnenes internasjonale bønnedag (NKR)
- KV's bønnesirkel
- Global uke (NKR): Hvordan spre kjennskap til uka og engasjement i menighetene?
- KNs fasteaksjonen – prioritet i forhold til andre aksjoner
- Søndag for forfulgte og Stefanusdagen
- Skaperverkets dag, høsttakkefest og «Season of Creation»
- Skal Freds- og menneskerettighetssøndagen kuttes til fordel for markering av Nobels fredspris og Global uke?
- Torsdager i svart – markering i menighetene? “16-days of Activism against Gender-Based-Violence”
- Verdens flyktningedag. Markerer av Norges Kristne Råd - skal vi gjøre noe i menighetene?
- Aktuelle FN-dager?

- Regnbuemesse og «Messe for verdighet»

Økonomiske/administrative konsekvenser

Arbeidet med denne saken skjer innenfor det ordinære budsjettet for Kirkerådet for 2020.

Globale, diakonale og misjonale merkedager i 2020

Dette er et ressurskart med globale, diakonale og misjonale merkedager som menighetene kan markere i løpet av kirkeåret. Inspirasjon og ressurser til gudstjeneste, trosopplæring og lokale arrangement finnes på kirken.no/ressurser eller på nettsidene nedenfor.

Ressursene er verktøy til å hjelpe menighetene med å realisere visjonen om kirken som tjenende, misjonerende, bekjennende og åpen.

Ta med ressursarket i planleggingen og gjør gjerne lokale tilpasninger.

- **Åpenbaringstiden:** Den norske kirkes offisielle misjonstid. Ressurser til å løfte frem misjonale perspektiv i gudstjenesten finnes på kirken.no. Fokus på misjon og menighetens misjonsavtale er også naturlig å knytte til Kristi himmelfart og pinse. kirken.no/smm
- **Økumeniske og internasjonale gudstjenesteressurser:** Bønneuka for kristen enhet markeres 18.-25. januar i 2020. <http://norkr.no/bonn/>
- **Samefolkets dag:** 6. februar. kirken.no/samisk
- **Kirkens Nødhjelps Fasteaksjon:** Arrangeres 29.-31. mars 2020. fasteaksjonen.no
- **Skaperverkets dag:** Dato er valgfri. Skaperverkets dag kan knyttes til FNs miljødag 5. juni, høsttakkefest eller diakoniens dag. gronnkirke.no
- **Kirkeuka for fred i Palestina og Israel:** Global markering på initiativ fra Kirkenes verdensråd. Markeret 20.-27. september i 2020. kirkeukaforfred.no
- **Rettferdskonferansen:** Økumenisk konferanse med fokus på blant annet moderne slaveri og kirkenes bidrag inn mot bærekraftsmålene. Arrangeres 13. oktober. rettferdskonferansen.no
- **Søndag for de forfulgte:** Markeret den andre søndagen i november, eller når det passer. stefanus.no
- **Global uke mot moderne slaveri:** Markeret i uke 46 (9.-15. november 2020) eller når det passer. Nasjonal tverrkirkelig markering på initiativ fra Norges Kristne Råd. globaluke.no

DEN NORSKE KIRKE

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

Norges Kristne Råd
KIRKENE SAMMEN

Samarbeid
menighet og misjon